

Observatorul este de două ori în
septembra, miercurea și sâmbătă.
Prețul
pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis
cu postă înaintul monarhiei
pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— În străinătate pe 1 anu 10 fl.
sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau
11 franci; — numeri singuratici se
dau căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Nr. 54.

Sibiu, 5/17 Iuliu 1878.

Anul I.

Oglinda din Boem'a.

Cele mai multe oglindi din căte se vedu pe la familii in patri'a nostra, suntu importate din Boem'a, dara nu tôte suntu „credintiose,” cumu'saru esprime vre-o dama ce scie distinge intre oglind'a buna si rea; că-ci unele te arata strimbu, altele iti presenta facia ovala că unu glontiu de tunu, si érasi altele i-ti schimba colorea feciei aratandu-o candu prea palida, candu verdia si asia mai departe. Noi vomu presentá lectorilor nostrii una oglinda din Boem'a preparata de principale Georgie Lobkovicz, boem'u, seau cumu dice dinsulu, cechu din mosi de stramosi; vomu lasá apoi la apretiarea fiacarua că se judece, déca aceea ne arata bine seau reu. Nu vomu altera nimicu in trins'a, decât numai dimensiunile, pentru că ceea ce este destulu de mare că se se vedia intr'ins'a 5 milioane, aru fi prea mare pentru 2 milioane 200,000 locitoru.

Principlele Georgie Lobkovicz tienuse deunadi intr'o adunare politica la Gasttorf unu discursu, in care descrie obiectul in urmatorii termini:

Doue popora locuescu in patri'a nostra, care in cursu de secoli au traitu alaturea in bine si in reu, in bucuria si suferintie. Amendoue tienu acésta tiera de patri'a loru, la care pretendu dreptu de proprietate si de esistentia nationale. Amu ajunsu inse de cătiva ani in cōcē, că se vedemu pe aceste popora desbinute infricosiati si cert'a loru nationale luandu dimensiuni totu mai mari. N'am trebuinta se ve aratu tristele consequentie ale acestei certe; nu inversiunarea reciproca, nici incurcatele relatiuni ale tieriei, nici perderea de poteri la ambele nationalitati. Voiu dice numai, că este timpulu supremu că discordia se incetedie odata; barbati seriosi din ambele nationalitati se incerce mai antâiu ei intre sene-si vreo cale de impaciuire.

In acésta sala partea cea mai mare din asculatori este de nationalitate germana, éra eu sunt cechu. Ve spunu verde că suntu cechu, pentru că suntu onestu, nu vreu se-mi renegu originea mea, limb'a mea, totu cursulu ideilor si simtimentele mele; preste acésta tota activitatea mea publica de pâna acumu da testimoniu pentru originea mea de cechu. Cu tôte acestea, eu speru că dvostra me veti asculta cu patient'a dempa de barbati seriosi.

Cu frase gôle despre impaciuire nu ne ajutam niciu. Reulu de care suferim noii in acésta tiéra, a prinsu radecini multu mai afunde, de cătu se pota fi vindecatu cu frase sentimentali. Aci trebuie se ne luâmu intru ajutoriu mantea sanetosa, se facem diagnos'a bolelor cu sănge rece, dara si cu tot'a bunavoint'a.

Mai antâiu de tôte voiu constatá spre onórea ambelor nationalitati, că la dinsele nu esista asia numit'a ura de rassa (că la fierile selbatice, că intre lupu si ursu, intre tigru si leu etc.), că-ci de ar fi acea ura, ea s'ar manifesta mai vertosu in regiunile si localitatile in care boemii si germanii locuescu amestecati. Apoi ambele nationalitati locuescu forte amestecate. Despartire stricta intre ele se vede numai la populatiunea rurala, nu si in orasie. Pe la margini seu miediuine, de-alungul, pe unde poporul cechu vene in atingere cu celu germanu, vei audi forte raru despre certe escate intre aceste doue popora. Din contra, la fruntariele Bavariei, unde nemtii boemi venu in contactu cu nemtii bavaresi, certele si bataile suntu mai de tote dilele. Asia dara in vieti'a privata nemtii si cechii din Boem'a de si nu se iubescu, dara nici nu se certa unii cu altii; si déca totusi se nascu uneori certe intre dinsii, se sciti că acelea isi au originea loru in politica, adeca ele trecu din vieti'a publica in cea privata. Discordia si ur'a nationale se manifesta in tiéra nostra si cresce neincetatu in vieti'a publica, din cauza că acésta la noi este organisata forte reu; éra acestu reu ilu atu eu in principale false ale liberalismului modernu, care considerate din punctu-de vedere nationale, suntu egoiste, destructive, amerintiatorie

cu perire. Din acele principie asia numite liberali moderne voiu releva la locul acesta numai doue: 1. teori'a perfectei egalitati a tuturor oménilor, 2. doctrin'a despre omnipotentia statului.

(De aci incolo principale Lobkovicz analisandu liberalismul si constitutionalismul modernu, i-lu supune totuodata la critica aspra, dara drepta, aratandu cătu este acela de elasticu, si cu căta perfidia oménii egoisti ilu aplică in vieti'a publica, si mai multu că ori unde la tierile locuite de nationalitati diverse.)

Se punemu că intr'o tiéra amestecata se aplică in parlamentu, in tota vieti'a municipale si comunale, principiul majoritatii absolute cu drepturi intinse pâna la omnipotentiala. Care poate se fia consequența neaparata a acestei teorii? Ea este invederata, adeca fiacare nationalitate, mare ori mica, va cercă tota caile, că se ajunga ea la majoritate, prin urmare la omnipotentiala si se calce pe cerbicea celorulalte. Din acelui momentu se incepu luptele cele mai inversiunate in colegele electorale; nu se mai alegu midilöcele oneste din cele infame; la certa si ur'a nationale se deschidu tote portile si usile.

In cătu pentru teori'a libertatii tuturor poporilor, ve rogu se fiu bine intielesu, că eu nu intielegu aici sub egalitatea dreptatea, care trebuie se o afle ori-care cetatianu de statu, la tribunale si la tote autoritatile statului. Liberalii moderni nu intielegu asia egalitatea, ci ei dicu: „cetatienii de statu,” adeca toti oménii că oménii suntu egali, si déca ei suntu egali că oménii, ce le mai trebuie alta egalitate că la membrii ai cutarei natiuni?“ Acestei farisei liberali au si o formula arithmetică, care suna: 10 poloni + 6 ruteni = 16 nemti. Consequentie acestei formule suntu la lumin'a dilei. Acestu liberalism face legi egale pentru bogati si saraci, pentru cetati si sate, si nu vrea se scie, ca ceea ce se poate aplică la bogatu, nu se poate la saracu, si că relatiunile sociali din cetati diferu cătu ceriulu de pamentu de ale satenilor. S'ar poté demonstra cu nenumerate exemple, că cu metodulu acesta capitalulu se bucura de protectiune foarte margini, éra la clasele mai sarace, la propriulu poporu produce ura infricosiata. Liberalismul aplicat totu in modulu acesta la nationalitat, are intocma acelesi rezultate. Liberalii presupunu si la nationalitat egalitate teoretica; dara apoi candu drepturile nationali aru fi se se aplice in vieti'a practica, atunci li se lungesce in drumu parlamentulu cu majoritatea sa omnipotenta, care i-si aroga siesi dreptulu de a se numi statu, a dice adeca: Eu, majoritatea parlamentara, suntu statulu; eu suntu omnipotenta si nu suntu responsabile cătra nimeni. Atunci vinu minoritatile nationale si reclama dreptate, dara li se respunde cu impertinentia tramitiendu-le la nisice §§-i plasmuiti totu de acea majoritate, care contine egalitatea tuturor oménilor că cetatieni de statu. In tote acele casuri inversiunarea minoritatilor cresc neincetatu, pentru că perfidi'a revolta firesc.

Transilvania.

Sibiu. Primim dela on. comitetu alu associatiunei Transilvane sub Nr. 115 1878 urmatoria:

Programa pentru siedintele adunarei generale ordinare a XVII. a associatiunei tranne pentru litteratur'a romana si cultur'a poporului romanu, ce se voru tienă la 4 si 5 Augustu a. c. in opidulu Simleu.

Siedint'a I. in 4 Augustu.

1. Dupa terminarea servitiului divinu se va deschide siedint'a la 9 ore din di.
2. Alegerea de 3. secretari ad hoc pentru redactarea proceselor verbali.
3. Raportulu comitetului associatiunei despre afacerile pe anulu 1877/8.
4. Raportulu cassariului despre starea fondului associatiunei, si a fondului academie.

Ori-ce inserate,
se plateșc pe serie seu linia, cu
litere merunte garmondu, la prima
publicare căte 7 cr., la adou'a si a
treia căte 6 cr. v. a. si preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurul public.

Prenumeratiile se potu face in
modulu celu mai usioru prin assem-
natunile postei statului, adresate de
a dreptul la Redactiunea Disirului
Observatorul in Sibiu.

5. Raportulu bibliotecariului despre starea
bibliotecei associatiunei.

6. Alegerea unei comisiuni de 3 membri
pentru revederea si esaminarea fondurilor si rat-
ociunilui pe anulu trecutu 1877/8.

7. Alegerea unei comisiuni de 3 membri
pentru incassarea de tacse dela membrii vechi si
insemnarea de membrii noi dimpreuna cu tacșa
respnsa de acesti-a.

8. Alegerea unei comisiuni de 5 membri
pentru a esamină budgetulu associatiunei presentatul
de comitetu pe anulu 1878/9, si a veni cu opinii
unile sale in siedint'a urmatore.

9. Alegerea unei comisiuni de cinci membri
pentru propunerii.

10. Cetirea dissertationilor, ce se vor' fi
presentati din bunu tempu la presidiu.

Siedint'a II. in 5 Augustu.

1. Verificarea procesului verbale alu siedintiei
precedente.

2. Raporturile comisiunilor numite in sie-
dint'a presenta.

3. Continuarea cetirei dissertationilor.

4. Defigerea locului si tempului pentru intru-
nirea associatiunei la anulu viitoru.

5. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea
procesului verbale alu siedintiei ultime.

6. Inchiderea siedintelor adunarei generale.

Din siedint'a comitetului associatiunei
transilvane.

Sibiu, in 10 Iuliu 1878.

T. Cipariu,
presedinte.

Dr. I. Hodosiu,
secretariu.

Agitatiunile electorale

decurg in tota tiéra; nu in se cu acea furia, cu
care se intemplase in periodele precedente, că-ci
multime mare chiaru dintre alegatorii magiari nu
se interessă intru nimicu de ele; preste acésta
este si timpulu celu mai scumpu pentru lucrarea
campului, in cătu nici-unu economu de domne-ajuta
nu se indura se'si perdia o singura di dela sece-
ratu si caratu cu pericolu de a'si perde fructele
ostenelei sale prin ploi, care impiedeca mersulu
economiei. Numai diariele magiare facu larma mare,
candidă neincetatu si marescu confusinea, că-ci
de es. cele gubernementali candidara pâna acum
preste 550, adeca aproape cu 100 mai multi, de-
cătu este numerulu deputatilor de alesu. Opositi-
unile au si mai multi candidati. Asia dara se nu
ne miram, déca acei concurrenti cutriera tiér'a in
tôte partile, descindu si pe la sate romanesci, ca-
ciulessu pe primari si notari, caroru altadata le-aru
da cu pitiorulu, stau se sarute man'a popii, ii
promitu orologiu de auru, bursa pentru fiu-seu,
ginere pentru fia-sa, pensiune pentru preotés'a.
Din tôte in se este mai interesanta indrasnél'a ce
au cătiva candidati cunoscuti in tota tiéra că cei
mai inversiunati neamici ai romanilor, carii ceru
se fia alesi chiaru de cătra romani, fiindcă magiarii
nu voru se'i aléga odata cu capulu. Publiculu ro-
manescu isi mai aduce forte bine aminte din lun'a
Iuniu 1874, candu in diet'a Ungariei se desbatuse
din nou legea electorale. Atunci deputati romanii
Dim. Bonciu, Petru Nemesiu, V. Babesiu, Al. Ro-
manu pretinsera dela dieta, ca se nu'si mai bata
jocu de Transilvania, seu mai bine de romau, ci
déca le facu érasi lege electorale separata cu censu
de 8 fl. 40 cr., se compute la acelu impositu directu
si cei 3% dare bellica si cei 9% ce se platescu
pentru desrobirea pamentului. In acea di din toti
adversarii romanilor br. Gabr. Kemény si Iuliu
(Gyula) Horváth au fostu aceia, carli nu numai au
combatutu amandamentele numitilor deputati, ci
au si insultatu in modu necalificabile pe natuinea
romanescă (Vedi actele parlam., Federatiunea Nr.
53 din 1874 s. a.). Ei bine, acumu in se dn. sciti,
că agentii acestor doi domni alerga in ruptulu
capului p'ntre romanii din comitatulu Albei, că
se'i induplice a participa la alegeri, si apoi a nu
alege cumva romani, ci tocma pe aceia, carii au

lucratu cu mai mare focu la spoliarea nostra de drepturi politice. Aceasta este insulta noua ce ni se face.

Curatul asia mergu lucrurile in districtulu Nasaudului; asia si in comit. Fagarasiului, unde se vira erasi cu puterea unu Kossy, celu batutu odiuor in comitatulu Cetatiei de balta, unu Boer Antal si famosulu P. Moricz, pe care cumu se vede, nu voiesce se'lu aléga nimeni si nicairi in Ungari'a, cumu nu voru se alega pe br. G. Kemény in Transilvani'a.

In comitatulu Hunedorei se aruncara p'intre alegatori romani nisce ómeni cä G. Szathmáry, acelui vrasmisiu fanaticu, care cerea deunadi in „Kelet,” ca se finu magiarisati chiaru si cu poterea armelor, apoi B. Kállay, A. Benedicti, br. Ivor Kaas celu importatu din Danemarc'a, alesu inainte cu 3 ani de bietii Hatiegani, c. St. Kunn, Car. Pogány etc. Se vorbesce in acelui comitat si de doi candidati romani (doi advocati), dara s'au luatu mesurile cele mai energiose, cä nu cumuva se fia alesu vreun deputatu, care ar mai tiené la nationalitatea sa romana si la religiunea sa.

Sasii din diverse tienuturi voru avea si ei aici in Sibiu totu sambata in 20 Iuliu conferenti'a electorale, in care au se se mesure din nou cele doue partide. Acea conferentia promite a fi prea interesanta.

Bosni'a.

Asia dara s'a decisu, cä Bosni'a se fia ocupata de trupele austro-unguresci. Numai ocupata? Pe cätu timpu? Nu se spune; de aceea tota lumea crede si inca cu totu dreptulu, cä Bosni'a si Hertiegovin'a se voru incorpora pentru totu de a una la monarchia austro-unguresca si immediata la Croati'a, spre cea mai mare bucuria a Croatilor, prin urmare locitorii acelei provincii voru avea fericirea de fi cetatieni de statu alaturea cu noi, fóra cä se i mai intrebe cineva pe ei. Ce bucuria pentru mai multe mii de aspiranti la functiuni publice, carii in patri'a loru nu mai incapui nici cä simplii diurnisti. Si ce marturisire sincera dela diariele ministeriali din B.-Pesta, care spunu verde, cä intre alte cause mari, pentru care Bosni'a si Hertiegovin'a trebue se fia incorporate la monarchia, una este, cä statulu se se mai ajute si cu veniturile acelorui provincii spre a scapa de falimentu, era a dou'a, cä pe legionulu de aspiranti flamendi, proletari literati, se'i puna in pane, se le dea „chivernisela,” se curatie tiér'a de ei, cä nu cumuva mai curendu séu mai tardiu se'ti faca aici acasa rebeliune de fóme si de golata. Se spune in adeveru, cä indata dupace se sciu decisiunea congresului, suplicele concurrentilor la deregatorii in Bosni'a se adunara si se totu mai aduna la ministeriu cu miile. Asia dara Bosni'a se occupa, pentru-cä studentii din Ungari'a cäti nu incapui in patri'a loru, se pôta fi aplicati aerea. Dara cu functionarii turci din Bosni'a ce se se intempe? Apoi cä nu merge asia tréb'a, ci se va introduce si acolo acelu mechanismu administrativu, judiciale, finanziare, incurcatu si complicat, cu care suntemu pedepsiti noi, si asia in locu de 100 se voru cere 1000, in locu de una miie, dicee mii de functionari. Noue totusi ni se pare, cä dorintiele celor mai multi aspiranti din Ungari'a voru remanea indesertu, antaiu pentrua dupa cea mai mare probabilitate gubernulu provinciei ocupate va fi in anii de antai militariu, cumu fusese pe la noi intre 1848 si 1860; alu doilea cä limb'a locitorilor Bosniei este cea serbo-croatica, pe care magiarii o despretescu; alu treilea cä functionarii, mai toti serbi m o h a m e d a n i, i n d i g e n i, nu osmanlii straini, nu'i poti arunca in scartu cu una cu doue, cä apoi serbii se pricepu forte bine la „tiene minte;” in fine, regimulu centrale din Vien'a va fi multu mai inteleptu astadi, decatul a fostu celu din 1854—5, care tramise pe br. Edv. Bach fratele ministrului, in Romani'a in calitate de comisariu imp., cä se organisedie tiér'a „österreichisch,” dara facu unu fiasco, pe care'lui va tinea minte cätu va mai trai. Pe poporale orientali nu le vei stringe pâna i lumea in acea multime de forme seci si pedante, la care se supunu mai de buna voia numai poporale locuitorie in tieri mai reci si care beu in tota vieti'a loru zama de ordiu (bere).

Pentru orice casu e bine se ne orientam si noi asupra impregiurarilor din Bosni'a si Hertiegovin'a, atat cä-ci starea crestinilor de acolo semena multu cu starea nostra politica din Transilvani'a, cätu si pentru-cä se pote intempla usioru, cä se se verse si sangele filorii nostrii in acelea tieri. De aceea nu va fi de prisosu a repeti si aci cäteva date statistice.

Bosni'a se intinde pe 1268 miluri patrate, asia dara este mai mare decatul Transilvani'a; se crede inse cä locitorii nu are mai multi cä 2 milioane. E tiéra muntosa si padurosa, are inse multu pamant cultivable, este inse vai de acea cultura; cä-ci administratiunea secularia talcharésca 'ia se catu tóte sururile asia, in cätu parte mare a locitorilor gene si suspina in saracia extrema, pe care chiaru diariele din Vien'a turciloru amice, o descriu cu colori vii. Dara poporulu este vigorosu dela natura, inse brutale si uresce totu ce e strainu. Partea cea mai mare a locitorilor se tiene de biseric'a orientale, era mohamedani sunt multu mai pucini, adeca aristocrati'a cu ciocoi si cu alte dependentie ale sale, apoi multi locitorii dela orasie sunt mohamedani. Sunt si rom.-catholici, asia numiti horvati (croati). In Hertiegovin'a se afla multi Ma vro - v l a c h i (romani istriani). Caletorii descriu pe maurovlachi cä poporu omenosu, destuptu, dedatu la comerciu, care inse uresce din sufletu pe turci pentru rapacitatea loru de averi si de femei. Dintre maurovlachi $\frac{3}{4}$, sunt grecosariteni, $\frac{1}{4}$ parte rom.-catholici.

Bosni'a fusese dela 1401 preste 120 de ani numai tributari'a Turciei, era in a. 1528 deveni subjugata cu totulu si poporulu declaratu de Raia h, adeca Turma (cä de vite), era tiér'a proprietate a sultanului. Aristocrati'a voindu a'si conserva nu numai proprietatile de pamant, ci si cumplitele privilegiuri, aruncă crucea si adoptă semilun'a turcindu-se. Multi din ei s'au incusritu cu turcii venetici din Cipru si din Asi'a, dupa aceea in compania cu generii si cusrui loru s'au aruncat inasupra poporului christianu desarmatu, spre a'lui spolia si tirani 350 de ani. Rescolele poporului nu iau ajutatu, ci iau si mai inreutatitu sörtea, pentru-cä beii si spahii pe langa ce ei insii amblă totudeauna armati, chiamá intru ajutoriu óste turcesca, cu care apoi devasta tienuturi intregi si esterminá pe locitorii, deca nu apucá se scape cu fug'a in Croati'a, buna-óra tocina cä si de 2 ani incóce.

Dupa tóte scirile cäte avemu din Bosni'a, aristocrati'a nu voiesce se audia nici acum de nici o reforma, nu de egalitate, nici de vreo deszbire a poporului. Cum o va indupleca si infrange regimulu austriacu, este o intrebare din cele mai interesante, pusa celui mai de aproape viitoriu.

Dela congresulu europénu.

Acela s'a inchis in adeveru, precum se presupunea in sambat'a trecuta. Elu tienu 18 siedentie, dupa care fu inchisu prin unu scurtu discursu alu presiedentului Bismarck, la care i respunse com. Andrassy in numele celorulati membrii, facindu mari complimente presiedentului si aducindu omagii imperatului Vilhelmu. Se intielege cä intr'aceea se detersi erasi prandiuri mari, dupa care unii membrii s'au si departatu; Resultatele congresului coprinse intr'unu actu lungu subscrisu de toti membrii in mai multe exemplarile s'au inaintat la cabinetele respective spre a se ratifica de cätra capii staturilor, dupa care apoi va urma publicarea strictu oficiale si asiediarea in archive. Dara delegatii Britaniei reflectara, cä gubernulu loru va comunica actulu congresului cu parlamentulu chiaru si inainte de ratificare, din cauza cä la ei asia ceru legile si praxe. In totu casulu lumea va cunoscse preste cäteva dile tóte lucrarile congresului; Atunci apoi se va vedea, pâna la ce mesura poporale interesate in causa au dreptate se fia si se remana disgustate de ele, se le considere cä regulate cu forti'a si pacea numai cä provisoria.

In altu Nr. noi am numit uuna serie de poporale neindestulite si chiaru profundu vetamate prin decretele congresului, dara nu amu observatu, cä Russiei i s'au facutu forte multe pe voia. Acum in se tóte scirile cäte ajungu la cunoscintia Europei din cele doue capitale russesci ne invétia din nou, cä intelligentia russesca nu vré nici se audia de actele congresului. Ca probe ale revoltoriei neindestuliri ce domina in Russi'a, „Romanulu“ reproduce mai multe passage din cele mai de frunte diarie russesci. Asia:

„Correspondintia Agentiei Russe“ publica o scrioare din Berolinu, asupra careia atrage atentiunea cititorilor sei si care contine urmatorele critice:

„Congresulu n'a fostu la inaltimdea sarcinei séle, si oper'a lui se resimte de acesta. Ea este incompleta, incoerenta, fara sinceritate, fara vitalitate. Este o serie de compromise indouiose intre nisce preteensiuni deosebite, impartiri geografice arbitrale, nelogice, fara nici o observare a drepturilor si afinitatilor poporelor, si care intrece cu multu totu ce s'a imputatu Congresului din 1815.“

Diariulu russescu Noulu timpu, in numerulu seu de la 25 Iuniu, numindu oper'a Congresului „o solutiune platonica,” ia in derisiune mai cu séma mesurile adoptate in privint'a Bulgariei.

Apretiarile acestui importantu organu russescu, care spune lucrurile pe fatia, suntu forte instructive pentru a lumina Europa si pentru a deschide ochii Romanilor.

Congresulu — dice elu — a lasatu Balcanii cu trecretorile loru si cu partea cea strategica a sangiacatului de Sofia in manile armatei turcesci. Noi suntemu convinsi inse, ca acesta armata va figura numai pe charta, Balcaniloru, éru nu in realitate. In cursulu unui anu de ocupatiune russesca se va gasi vreun midiloci de a face pe Turci se renuntie la dreptulu loru asupra Balcaniloru. Afara de acesta, principale Dondukov-Korsakoff organiză acum in Rumeli'a o armata bulgara de 50,000 cu simburile formatu din voluntari russi, din caporali russi, die oficiari russi dela care Bulgarii voru primi instructiunile loru. O data acesta armata bulgara (adica rusesc) gata, armata turca nu va mai voi ea insasi a se pune in Balcani intre doue focuri, intre o armata bulgara din Rumeli'a si o armata bulgara de la Nord.

Vorbindu despre separatiunea cea inventata de Congresu a Bulgariei in Bulgari'a propriu disa si in Rumeli'a, diariulu russu observa:

„Principale Dondukov-Korsakoff are destulu timpu in intervalulu unui anu pentru a organiza Rumeli'a intr'unu modu atatu de russescu, in cätu se nu mai fia cu putintia de a o reorganiza turcesc séu englesesce.“

Cu alte cuvinte, cunoscendu slabiciunea factica a operei Congresului, Russi'a nu renuntia la sperantia de a preface intrég'a Bulgari'a, pe ambele côte ale Balcaniloru, intr'o provincia russesca, intr'unu felu de microcosmu alu marelui imperiu.

Totu ce'i lipsesce, pentru a pute ajunge la acestu scopu, este continuitatea teritorila.

Prevediendu in tratatulu dela San-Stefano anexarea Dobrogei cätra Romani'a, Russi'a nu cunoscea inca forti'a de resistantia morală a natiunii romane. Diplomati'a dela Sant-Petersburg isi dicea pôte in fundulu ánamei: voiu rusifica si pe Romani! Astazi Russi'a nu mai nutresce de multu o asemenea iluziune. „Ingratii de Romani“, dupa cumu ne numesce principale Gorciacoff, sunt atatul de ingratii, in cätu nu numai ei insii nu se voru rusifica nici o data, déra inca voru fi totu-deauna o nestrabatuta pedica chiaru pentru rusificarea Bulgariloru.

Romania.

Preste cestiunile vitale ale Romaniei se reversa mereu lumina. In urm'a conferentie dela Bucuresci din 9 Iuliu n. diariele incepura a publica din documentele respective. Acelea voru interesa pe tota lumea, pe romani insutu; de aceea le reproducem si noi pe tóte.

Congresulu din Berolinu.
Actele si discursurile plenipotentiarilor A. S. Principelui Carolu I alu Romaniei.

Berolinu 1/13 Iuniu 1878.

Altetiei Séle
Principelui de Bismarck, presiedinte alu Congresului.
Altetia,
Supt-semnatii, ministri ai Inaltimiei Séle Principelui Romaniei, avendu si deplinu imputernicirile séle, au onore de a se adresa cätre Altetia Vôstra, spre a o ruga ca se supuna la Excelentie Loru Plenipotentiarii Mariloru Puteri, a loru cerere de a fi admisi in sinulu Congresului, spre a espune si aperá acolo drepturile tieriei loru.

Suptsemnatii, basati pe spiritulu de dreptate si pe buna-voiint'a cu care Europa s'a arestatu pururea cätre Romanii'a, cutéza a spera ca Marile Puteri voru bine-voi a i asculta mai inainte de a delibera asupra intereseloru romanesci.

Rugam pe Altetia Vôstra se bine-voiesca a primi omagiele adancului respectu cu care avemu onore de a fi ai Altetiei Vôstre prea plecati si supusi servitori.
(Suptscrisi), I. C. Brateanu, M. Cogalniceanu.

Berolinu 12/24 Iuniu 1878.

Altetiei Séle
Principelui de Bismarck, presiedinte alu Congresului
Domnule Presiedinte,
Suptsemnatii, spre a da urmare cererei ce si au luat libertatea de a adresa Altetiei Vôstre, la data de 1/13 curentu, au onore de a ve presenta, spre a fi supusi inaltei Adunari presidata de Altetia Vôstra, alaturatulu memoriu, in care se afla resumate puncturile ce Romani'a solicita a fi primite de Europa, intru ceea ce o privesce pe densa.

Esprimandu din nou sperantia ca nu se va luate o decisiune in privint'a Romaniei mai inainte ca suptsemnatii, plenipotentari ai Inaltimiei Séle Domnitourul Carolu I se fia asultatii, venimus a ruga pe Altetia Vôstra de a bine-voi se primesca expresiunea prenoita a simtiemintelor de pre inalta consideratiune

si de pre adancu respectu, cu care avemu onore de a fi ai Altetiei Vostre etc. etc.

(Suptscrisi), I. C. Bratianu, M. Cogalniceanu.

(Aci urmeaza Memoriul publicat de la "Observatorul Nr. 50.

Excelentielor Loru domnului Bratianu si domnului Cogalniceanu, etc. etc. etc.

Principelui de Bismarck, cancelarul lui Imperiului, conformandu-se unei decisiuni a Congresului luata in siedintia de astazi, are onore de a incinta pe Excelentiele Loru D. Bratianu si D. Cogalniceanu, ministri ai Inaltimii Selle Principelui Carol al Romaniei, ca Congresul stă gata a asculta, in siedintia otarita pe Luni, 1 Iuliu (la 2 ore), comunicatiile ce Excelentiele Loru aru avea a i face din partea guvernului loru.

Berolinu 29 Iunie 1878.

Siedintia din 19 Iunie 1 Iuliu 1878.

Cuvintele rostite de d. Cogalniceanu, ministrul afacerilor straine al Romaniei.

Domnilor plenipotentiari.

Mai inainte de tōte tñemua a multiamii Congresului din totu sufletul ca a bine-voit a asculta pe delegati romani, in momentul de a desbate asupra Romaniei. Aceasta e unu nou titlu adus de Europa peste cele ce de multu inca i-au atrasu recunoscintia natiunii romane, si aceasta unanima dovada de buna-vointia ne pare a fi unu fericit auguru pentru succesulu causei ce suntemu chiemati a apera de inaintea domnielor-vostre.

Nu ne vomu mai opri asupra evenimentelor in care ne-amu aflat dusi ca prin nevoie unei fōrtie majore. Vomu trece asemenea cu tacere si asupra faptelor militare la care amu luatu parte, si asupra faptelor diplomatice la care parte nu ni-s'a facut. Amu avutu ocazione mai de inainte a constata ca periorul tratarilor ne-a fostu mai pucinu priinciosu de catu norocul armelor.

Ne vomu margini dera a espune drepturile si dorintele tñerei nostre, pe baza resumaturii presintatii in Memoriul ce amu avutu onore de a supune de curendu Congresului.

I.

Noi credem ca, dupa dreptate, nici o parte a teritoriului iei actualu nu trebuie se fia deslipita de Romani'a.

Reinapoarea unei parti din Basarabi'a cātre principatul Moldovei, prin tratatul dela 1856, a fostu unu actu de dreptate din partea Europei. Ca-ci trunchiare dela 1812 nu putea se se indreptatisca nici prin faptul nici prin dreptul de cucerire.

La 1812, Basarabi'a facea parte dintr'unu principat a carui autonomia fusese solemn marturisita de tōte tratatele ce se incheiase mai inainte intre Imperiile Russu si Otomanu. Mai cu séma tratatul dela Cuciuc-Cainardji recunoscuse Domnilor Moldovei si Tierei Romanesci calitatea de suverani si stabilise ca Basarabi'a face parte din Moldov'a.

Asia dera ea era o tñera romanescă, cu institutiuni si legi romanesci, forte lamuriti pastrate de Maiestatea Sea Imperatulu Alexandru I. Acestu respectu alu vechei nationalitatii era formulata in rescriptul imperial care confirma organisatiunea administrativa si judecatoreasca a acestei provincie in urm'a alipirei sele de Russi'a, fara ca se se faca acolo cea mai mica deosebire intre Basarabi'a de josu si cea de susu.

Sau cercatii unii d'au conchide ca Basarabi'a era unu tinutu turcescu seu tataru din uniculu faptu ca otomanii tineau trei cetati intr'insa. Dera istoria Tierei Romanesci presinta si ea o anomalie de acelasi felu; cetati turcesci au fostu multu timpu si intr'insa; nu ese inse dintr'acesta ca Tiéra Romanescă se fia fostu vreo-data tñera turcesca.

Nici la 1878, precum nici la 1812, nu se poate cere Romaniei Bararabi'a pe baza unui faptu seu unui dreptu de cucerire. Ea apartine unui principat pe care insasi Russia, in totu cursulu ultimului seu resbelu cu imperiul turcesc, l-a primitu si l-a tratatu ca pe unu Statu independentu si aliatu.

De altintrele, chiaru dela incepitulu campaniei, Russia a incheiatu cu Romani'a o conventiune prin care i-a garantat forte lamuriti integritatea actuale a teritoriului romanescu.

Acesta garantia se ceruse si se acordase atunci pe candu nu era cestiu de catu despre trecerea armelor imperiale prin Romani'a. S'aru fi creditu ca ea are se se intemeieze cu multu mai bine in diu candu, la chiemarea insasi a Russiei, concursul natiunii romane devinea mai positiv si se prefecese intr'o efectiva cooperatiune militara, intr'o completa aliantia. Intr'adeveru ostile nostre au combatutu alaturi cu trupele russesci. Dera nu este unu titlu spre a ne cresce, apoi de sicuru nu este nici unul spre a ne scadea.

In lipsa de ori-ce altu dreptu, conventiunea dela 4/16 Aprilie 1877, care porta suptscririle si ratificatiune cabinetului imperial, aru fi de ajunsu spre a ne pastra o regiune insemnatu a Dunarii, cu care e legata forte strinsu prosperitatea comerciala a Romaniei.

S'a invocat, spre a sustine retrocedarea Basarabiei, amintiri de glorie si de isbandi militare. Dera, intr'unu asia lungu siru de resboie, armatele russesci sau distinsu pe multe campuri de batalie si 'si-au preambulat gloria pana supt zidurile Adrianopolei. Si, cu tōte acestea, nu li se recunoscse unu dreptu de proprietate asupra regiunei Balcanilor.

Sau mai pusu inainte si consideratiuni de recunoscintia. Romani'a scie se'si implinesca datoriile de multiamire; ea a dovedit acesta totu-deauna. Ea nu si uita nici istoria nici numele bine-facatorilor ei; ea cinstesce, in Catherine-cea-Mare si in Nicolae I, pe generosii faptutori ai tratatelor dela Cainardji si dela Adrianopol. Dera ea 'si aduce totu-odata a-minte si de tōte acele sacrificii pe care si le-a impus pentru marirea, isbanda si gloria Russiei. Ea nu poate uita ca, dela Petru-celu-Mare pana in diu de astazi, ea a

fostu, pe rendu si simultaneu, basa operatiunilor militare ale Russiei, granarulu unde se aprovisionau armatele ei, chiaru atunci candu ele operaui dincolo de Dunare, si teatrul prea de multe ori alesu chiaru de Russi'a pentru cele mai grōsnice sdrumicari. Ea tine minte in fine, ca la 1812 a perduto in folosulu Russiei jumetate din Moldova, adica Basarabi'a din Prutu pana in Nistru.

II.

Ceremu ca pamanturile Romaniei se nu fia supuse la unu dreptu de trecere, pe catu timpu va tñe a ocupațiunea armelor russe in Bulgaria. Si, intr'adeveru, Dunarea si Marea presenta acestor armate cele mai pucinu costatore cali de transportu si de comunicatiune. Dupa atatea incercari, Romani'a are trebuintia de unu repausu absolutu, ca se'si indrepteze stricatiunile produse de resboiu. Rea conditiune pentru indeplinirea acestei lucrari reparatore si pentru linistirea tñerei nostre aru fi ambletele printr'insa ale unei armate straine.

III.

Ne pare ca aru fi dreptu ca, pe baza titlurilor ei seculare, Romani'a se reintro in posesiunea insulelor si a gurelor Dunarei, coprindendu-se intre acestea si insul'a Sierpiloru. Acesta inapoare aru fi numai o drepta restabilire a dispozitiunilor originare, prin care Marile Puteri incredintiasera Principatelor Dunarene, la 1856, paz'a libertatiei Dunari la gurele ei.

IV.

Avemu temeinica speranta ca Romani'a va primi de la guvernul imperialu alu Russiei o despagubire de resboiu, proportionata cu ostirile ce densa a pusu in miscare. Ni se pare ca este cu totulu dreptu, ca despaguburile stipulate si obtinute de Russi'a in numele diferitelor state aliate se fia impartite dupa mesur'a contingentului militaru datu de fia-care dintre beligeranti. Principiul acestei impartiri guvernului imperialu l-a cunoscutu si starutese a lu aplicata in folosulu Serbiei si Muntenegrului. Romani'a este si densa in dreptu de e cere acelasi beneficiu. In adeveru, fiindu silita se tie forte multu timpu armata sea mobilisata spre a preintampina imprejurari amenintatoare, ea a avutu supt steguri, atatu ca armata de rezerva catu si ca ostire activa, mai multu de 70,000 óneni. Osebitu de acesta ea a incercat perderi insemnate: orasiele ei si totu malulu Dunarii au fostu bantuite de bombardari; caile séle de comunicatie s'au ruinat; materialulu seu de resboiu s'a stricatu. Despaguburile datorite pentru aceste felurite daune s'aru cuveni se fia reportate asupra indemnitatii totale ce s'a alocatu guvernului imperialu alu Russiei, éru modulu respunderei loru aru fi se se reguleze de Congresu dupa cumu va socoti mai bine.

V.

Romani'a are deplina incredere ca independintia ei va fi recunoscuta definitiv si pe d'intregu de catre Europa. Pe langa dreptulu ei celu vechiu, alu carui principiu fusese scalciatul prin restalmaciri istorice, astazi vine se se adauge titlurile pe care ea le-a improspetat seu le-a intinerit pe campurile de bataia. Dicte mii de Romani au cadiutu in jurulu Plevnei, ca se castige patriei loru libertatea si independintia.

Dera tōte aceste sacrificie n'aru fi de ajunsu ca se asigure Romani'a despre pacinica folosire a bunurilor dobendite. Ea s'aru simti cu deosebirea fericita si recunoscetore candu aru vedea silintele, prin care ea 'si a manifestat individualitatea, resplatite cu o aderata bine-facere a Europei: acesta bine-facere aru fi garantia reala a neutralitatii sele, care aru pune o in pozitie de a dovedi Europei, ca ea n'are alta ambitiune de catu acea de a fi pazitorea credincioasa a libertatiei Dunarii la gurele ei, si totu-deodata de a se aplica la imbunatatiarea institutiunilor si la desvoltarea midilócelor ei materiale.

Acestea suntu, d-lorul Plenipotentiari, espuse pe scurtu, dorintele unui micu statu, care nu crede a fi meritatu mai pucinu din partea Europei, si care, prin organulu nostru, face apelu la dreptatea si la binevoitua Marilor Puteri, ai caroru sunteti eminentii reprezentanti.

Actulu authenticu alu congresului este compus din 64 articolii, din carii in 8 se regulézia cestiumile statului Romaniei, era in 7 cestiu a Dunarei, prin urmare si acesti optu atingu interesele Romaniei. In diariile din Londra s'au si publicat actulu intregu, era din aceleia se traduce in tote limbile poporului care 'si au limb'a si literatur'a loru.

Corespondentie particularie ale "Observatorului".

Beiuliu, 10 Iuliu 1878. Onorata Redactiune! Inca in serbatorile pasciloru unu numeru insemnatu de intelligentia romana din locu si cercu a incredintat pre ddini propozi romanesi A. Antalu si Vasiliu Papp, pre advocatingul G. Borha si profesorul V. Lesianu, ca se conchiamate o conferinta in caus'a alegerilor dietali.

Domnii din comisiunile ince au amenatul lucrul de pre o di pre alt'a, pana candu de o parte unu corespondent de Cou ii apostrofase in "Telegraful Rom.", era de alt'a partid'a guvernamentale din Oradea inceputa a face propaganda si in cerculu nostru. In urm'a acestora comisiunea romanilor emise provocatiunea cunoscuta, chiamandu intelligentia romana pre 7 Iuliu a. c. la conferinta pre 3 ore dupa mediadi. Dara lueru curiosu, ca totu pe acea di si directorul gimnasiale P. Mihutiu cu advocatingul Al. Véghsod conchiamate conferinta a partidei guvernamentale, ince pre 11 ore antemeridiane.

La conferinta "liberalilor" s'au presentat forte multi de ai nostri, mai alesu din comunale satesci. Aceasta conferinta a liberalilor (lucus a non lucendo) si au alesu unu comitetu de actiune de 24 membri, intre cari multi romani. Unulu dintre notarii comunali, care totu deuna vrea se fia antaiu la candidare, a propus ca fostulu deputatu dietale P. Cosma, carele a tenuu strinsu la programul celor dela guvern, se fia proclamatu de candidatu si pentru sessiunea venitoria.

Partid'a gubernamentale se invot se imbiu pre dlu P. Cosma cu candidatur'a, ince pre langa programul guvernamentale cel'a avutu pana acum'a. — Atata despre conferinta liberalilor.

Despre conferinta romanesca tienuta in aceiasi zi la trei ore dupa mediadi in localul casinei romane sub presidiul dlui Aug. Antalu este de insemnatu, ca mai toti romanii, cari luaseru parte la conferinta liberalilor se presentara si la noi, pana si insusi primul ei conchiamatoriu. Indata dupa deschiderea adunarei, unul dintre advocati nostri romani propuse, ca inainte de a ne consulta despre candidat, se ne dechiararamu ca nu putem sprinigi guvernul de astazi; de aceea se ceremu dela fietoriu candidat, ca se nu se lege de partid'a guvernamentale ce se astazi la potere. In locu se se desbatu asupra acestei cestiuni in ordinea sa, totu acela, carele propusese candidarea dlu Cosma in conferinta liberalilor, se scola si ni-lu comanda si noue de candidat. In daru s'a reflectatu, ca se se lasa cau'a personale la o parte pana se va decide despre principiu, caci presidiul la insistarea mai multora, pune dintr-o data la votu intrebarea, ca se candidam deputatu simplu nationale, seu nationale opositionale? La acesta facindu-se votare nominale cu majoritate cam fortata, se enuntia ca se alegem deputatu nationale. Ce voru fi intentionat cei ce cereau ca candidatul se fia numai nationale, era nu nationale opositionale; nu se scie apriatu, dar' se crede ca dumneala au voit se faca puncte candidatului, ca se pota trece in partid'a guvernamentale. Incatul le va fi succesu acesta, se va vedea in cele urmatorie.

Cei ce doria deputatu nationale, dar' opositionale, remanandu in minoritate cerura se se citesc in faca adunarei dechiaratiunea dlu P. Cosma, despre carele se sciá, ca inca inainte de conferinta a fostu imbiat cu candidatur'a prin unul din membrii conchiamatori, carele nu era in inputerit la acesta. Dupa pucina opusitiune din partea acelora carora nu le trebuia programu, se da cetire epistolei dlu Cosma, carele dechiarau a primi candidatur'a, deca nu avem altu barbatu cu carele amu pota reesi. Domnii sa programu detaliat nu ne da, ci in cele nationale crede ca person'a sa ni-e destula garantie, ca se va lupta pentru interesele nostre nationale; era incatul despre celealte dice, ca nu e angajatul la neci una din partidele esistente, ci voiesce a'si pestra independenta. Dupa acesta conferinta decide se se imbia dlu P. Cosma cu candidatur'a prebas'a dechiaratiunei sale, ca adeca nefiendu angajatul la neci una dintre partide, si-va pestra independenta.

Remane acum, ca dlu Cosma se aléga intre ofertulu partidei liberali si intre al romanilor. Dece aru primi domnia-sa programul partidei liberali, atunci si-aru calcă dechiaratiunea data romanilor, era deca se va inten de dechiaratiunea sa, liberalii pota ca-si voru cercat norocul cu altu candidat.

Conferinta romanesca inca si-a lesu comitetu de actiune, dara lucru strainu, ca multi dintre membrii alesi suntu deodata si in comitetul partidei liberali. Ce va esi din acesta, inca nu se poate prevede.

Spectatoru.

Not'a Redactiunei. Noue ni se pare ca amu cunoscute in catu-va opinii politice a le dluu advocate Parteniu Cosma, si pre catu le cunoscem, le afiam demne de totu respectul. Ce a respunsu dn. Cosma de repetite-ori la Beiusiu? Eu nu vreau se mai fiu alesu deputatu, imi este de ajunsu cu 15 ani; interesele mele ca omu cu familia sufere prin atata perdere de timpu. Dece ince dv. credeti ca numai cu mine veti fi in stare se reusiti, ca cu romanu contra vreunui nu sciu cine, — pentru acestu singur casu suferiu ca se me candidati; dara eu nu me legu de nici o programa, nu vreau se amagescu pe nimeni cu fruse; nu prevedeu in viitoru; imi tienu mana libera. — In catu pentru participarea acelorasi membrii in doua comitee opuse, acesta este una proba noua de vieti a patriarchala care mai domnesce la noi chiaru si in politica.

Diverse.

(Din Reteag) ni se scrie: Tempulu pe aci e ploiosu, sapatulu cucurudielor de a 2-a ora nu e finit si e aci secerisulu si cositulu. Mai nimicu ince nu potu lucra omenii din caus'a tempului ploiosu. Semenaturile spicose se arata forte frumose si-su copte mare parte, seu aproape de cocere. Tetiune si pe aci este in grane. — Cucurudiele si viele inca-su frumose peste astepatare.

Eri se termina aci tergulu, numitul "alu St. Petru'lui". Decurse forte bine, cu tote ca tempulu fu ploiosu. Se vendura aproape la 1600 capete de vite (cai, boi, vaci si vitie), adeca atatea tieule de vite se facura. Lucratorii nu-su chiaru scumpi inca. — Pe birtulu celu mare din Reteag se vedea falafandu in decursulu tergului, ba si adi se mai vede unu standardu 3 coloru ungurescu cu inscriptiunea: Eljen Grof Teleki Domokos, kepviselöök.

Pre calea, ce conduce din Santaulu micu catra Püspöki, in apropierea Oradei-mari, o ceta de fetori unguri (magyar legény) beti bine de rachiu, convenindu in unu bietu dileru romanu, — care si cercat ocupatiune in dominiulu contelui Csaky, sub pretextu, ca acela ia panea din gur'a ungurului — fu atacatu si batutu pana la morte de susu amentitii "bicskasi," pana de manetia asi moritu. Comisariu de securitate, Stefanu Novacu a prinsu pre acei betyari. (Bihar.)

Dela comun'a Cizeriu din Salagiu scotemu dintr-o corespondentia mai lunga scirea, ca in acea comuna intrunita in afaceri scolare cu comun'a Bihor, s'a datu in Iunie a. c. sub presidentia dlu vicariu alu Silvaniei unu esamenu bunu, in care se audira dela scolari responsuri esacte din gramatica, geografia, istoria naturale, economia si altele. Docentele este dn. Nichita Liscanu. Primari a comunei si du. notariu Ioanu Popu ingrijescu bine de scola.

Croquis.

Alexandri aperatu in „Telegr. romanu“.

Naturam si furca expellas,
tamen usque redibit.

Onoratii nostri lectori au inca in prospeta memoria foiletonulu: „Cantecul ginte latine“ publicat de subserisulu in Nri 48/9 ai „Observatoriu“ prin urmare isi aduc bine aminte, ca, la finele acelui-asiu, dedui o expresiune convictiunei mele, ca facu reu multi din limbii nostri, cari se opunu purificarei si progresului in limb'a romana infrumsetandu-o cu totu feliulu de pene straine, cumu sunt: obersia, slava, straja etc.

Acesta ideia pusa odata pe harthia, se vede c'a atinsu pana la anima pe uenicii din directia lui Bogda Proste dela repausat'a „Foisiéra a Tel. rom.“

Si ce a fostu urmarea?

Tota ceta din Directia lui „Bogda Proste“ se aduna in soboru, chibzuesc in groznic'a loru inteleptiune, ca ce felu de afurisenia, ce osenda se arunce asupra foiletonistului de mai susu? In sfersitu, dupa multa bataia de capu, au astutu modrulu, care intr'adeveru, este dupa chipulu si asemenearea loru. Le style c'est l'homme.

In Nr. 72 dela 24 Iunie vechiu appare in „Telegrafulu romanu“ unu articlu grozavu intitulat: „Alexandri batjocuritu de „Observatoriu“ dlu Baritiu.“ Am vediu si cettu multi articlii. Trebuie inse se marturisescu, ca unu articlu serisu cu mai multa caldura, cu mai multu sentimentu, si, cum amu dice, ca Domne pazesc se i-detragemu ceva, serisu mai grozavu, nam vediutu in vieti'a nostra. Dela inceputu pana la sfersitu totu acelasiu duchu, si aceeasi glagoria pana la capetu, ba am puté dice, ca catra sfersitu merge crescendo, rectius delirando. Se nu cugete cetorii nostri, ca ueniciu respectiv ar fi dora unulu dintre codalnici seu mai nemernici din Directia lui Bogda Proste; nu, din potriva, ii incredintiamu, ca este celu mai de capetenia dintre ei, celu mai grozavu, pe care ilu lauda multi, ca are si idei fixe. Si apoi blagoslovitul de D-dieu este nu numai norodulu, dar si ipokimenulu, care e atatu de petrunsu si convinsu de parerile sale, in catu putere omenesca nu exista, care se lu-pota abate dela chibzuirile sale, chiar si de ar remane singuru de aceeasi parere.

Dar se urmarim unu picu acestu capu d'opera alu „Directiei lui Bogda Proste“, si se ne minunam de slava zimislirei lui!

Lupulu este o jivina primejdiosa. Prin urmare omulu se se pazescă de elu. Asa si ueniciu grozavu, ca se si-pota desveli mai cu aventu ideile si, ca se se arete mai coverstiu in deseversita sa lumina, incepe cu lupulu, si aproape pe o jumetate de colona ne spune, ca lupulu isi schimba perulu. Si ca se pota dovedi aceasta maxima isvodita mniluanu in directia laudata, citiza din foiletonulu meu passagiul: „Din cele de susu . . .“ pana unde era se vina cinstea, carea, pacostea scie cumu, i-remase in pena, pentru-ca pe harthia nu se vede. Cele citate le impodobescu atatea stindarde si cocarde (semnu de placere), in catu pare ca vedi, cumu ii salta anima. La cuventulu „mânia“ ii pune trei cocarde si in nota face o rugatiune forte potrivita, de cugeti, ca e la osfesitania. Acolo dace: „Se feresca ceriul pe ginta latina de mania (pot ca scie singuru, catu de rea e mania).“ Noi dicemus se lu-feresca ceriul pe dumialui mai antau!

Vorbesc apoi de cuventulu, grozavu, de care i-asiu aminti si eu ceva, dar me temu se nu se prea ingrozesc. Cu prilegiul lui grozavu (in loculu carui-a trebui se puna pota strasnicu, care e totu asi neosiu romanescu si cu acelasiu pasiu de cetatenia), insira cu multu duchu totu neamul lui groza, incepndu de copii pana la stramosi. Dup'aceea vine la glasu, glasuire, slavire, gonire, slugire, neprascicu, osenda, potenire, isbavire, pe cari, dice dsa, ueniciu, ca Alexandri le intrebuintiea cu deosebita placere. (Avamu trebue se fia ueniciu, scie si gandul dlu Alexandri. Ore nu va esclama Al. aici: „apera-me Domne de amici . . .“) Si in drept'a sa judecata, ca unu ritoru betranu, se batte cu pumnul in pieptu si jura (se teme ca nu'l vomu crede), ca „Alexandri intr'o singura poesia, cu numai 3, si trei (dieu?) strofe, de cate 4, si patru renduri (ce bine si-a insemnat!) d. e. (?) Maiorul lui Iancu Bran, asti pe rondu urmatorele: resplata, vrednicule, slavite, tovarosiu, glasulu, ceasulu, slavesce, miliuesce etc.“

Ce e dreptu, e dreptu. Ingaduimu si aici strasnicul ueniciu: Alexandri a publicat intr'adinsu acesta poesia, ca se remana de musitra pentru Directia lui Bogda Proste, ceea-ce nu se poate tagadui cu atatu mai vertosu, cu catu poesiilor a fostu alcatauita intr'o vreme, candu limb'a romana era pe aceeasi trepta, deca nu mai susu, cu cultura ei de astazi, adeca taman pe la lectulu dela Christosu 1843, seu cu 35 de ani inainte de era „Directiei lui Bogda Proste!“ O! de ar fi traitu ueniciu nostru pe vremurile acele, era cu multu mai multiumit, celu pucinu nu vedea cu ochii apostasi a lui Alexandri. Norocu ca din citatulu „Dumbravei rosie“, despre care ueniciu dice ca e un'a dintre productele cele mai noane (pot ca numera anii dupa talmudu), vedenu ca ajunsu cu cetan'a scrierilor lui Al. pana la lectulu 1872, de vreme ce, „Dumbrava rosie“, atunci se publicarisise pentru antai'a ora, (vedi „Conv. literare“ din 1872, Nr. dela 1 mai p. 49.)

Ce minunat! Directia lui Bogda Proste atatu in Alex. catu si in „Convorb. lit.“ nu vede de catu cuvintele cele slavone cari sunt mai atragatoare pentru densii, ca-ci: Ce-i strainu nu se lipesc de sufletu meu.“ (Sionu).

Wär unser Aug' nicht sonnenhaft,
Wie möchten wir die Sonn' erblicken? (Gothe).

Astadi de ex. la 1878 (dupa socota ueniciu leatu mai vechiu ca 1872) ar putea ceti lucruri de cari s'ar ingrozi strasnicu. Ba nici n'ar crede, deca i-ar spune cineva si era si depreta (firesc dupa rara sa inteleptiune), ar ceti, dicu, lucruri necrediente.

Cu ingaduirea ueniciului grozavu, nu pentru densu, ca-ci sciu, ca nu se va dejosi a ceti aceste linii, ci pentru onor. publicu voiu citat din Alexandri

a) din Turnu-Magurele, scena in versuri (?).

Scena I. Scump'a mea Natalitia . . . ar fi unu spectacol curiosu pentru tine de a me vedea pe mine, o eleganta deprinsa a trai in salone luciose locuindu acumu intr'o odaita gola si purtandu costumulu am bulantiei . . . Cu tota acesta schimbare inse, nu poti crede, iubit'a mea, catu sunt de multiamita! . . . Eu, o tinera vedova, incungurata de adoratii patentati din Bucuresci si din Iasi, si espresa a audu in tota dilele aceeasi declaratii monotone de amoru, me sintu astadi mai demna de positia mea inalta in societatea romana sub nobil'a haina de sora de caritate. In capitatele noastre eram asurda de falsele suspine ale comediei lumesci; aice sunt uimita de adeveratele suspine ale suferintei, si pre catu acolo inim'a mea era nesemntore, pe atatu aice ea bate si cresce insufletita de unu nobil'u devotamentu . . . Amu sub veghierea mea unu june capitana ranitu, forte interesantu . . . La asediu Plevnii, sermanulu a priimut unu glontiu in bratiulu dreptu si multu ne e tema, ca va fi nevoie de o amputare . . . Ferescala Dumnedie de o asia nenorocire! Sergentulu lui, unu vituz din alu 13-lea regimentu de Dorobanti, bunu, simplu, camu originalu si cu numele de Horcea, plange ca unu copilu candu se gandesc, ca va remane capitanulu lui ciuntu . . . Eu insa-mi me infior la aceasta ideia, ca-ci incepu a avea pentru scumpulu meu ranitu o afectiune de sora . . .

b) din Oda la ostasii romani
O! Romani in facia vosta, colo'n tainica cea zare
Vedeti voi cu ochi de vulturi o lumina ce apare
Strabatendu prin umbra desa de trei secoli adunata?
E maretulu faptu alu dilei multu dorita, mult visata!
E a ceriului zimbire, e luceafeleru sperarii,
E triumful lupeti vostre, este diu'a neaternari!

Ambe aceste aparute in estu-anu in „Albin'a Carpatilor“ Nr. 21, diuariu forte obscuru, tiparit departe, forte depe de dsa, cale camu de 3 minute.

Dar aceste sunt secaturi! Ueniciu Directiei Bogda Proste scie ce scie si ne pare bine, ca luminăza si pe altii. Dlu Al. este batjocorit si inca infam. Foiletonistul cutezase a marturisi curios'a judecata, ca „Inspiratiunea divina a bardului latinitatii este investita cu unu costumu nationalu atatu de alesu, cu unu limbajiu atatu de frumosu si curat, precum numai unu Alex. o poté face.“ Insulta din cele mai grozave! Ciufsiagu ne mai pomenit, care nu puté remane ne- respunat si nerestornat. Dar, slava Domnului, unde e primejdia mai mare, acolo si ajutoriul mai aproape. Alexandri, ar fi remasut petatu pe vecia, deca nu se radica nesdravenu glasu alu celei mai noane si mai competente directii de sub firm'a pomenita si deca nu aducea o doveda, care restorna din talpa gresit'a afirmatiune a foiletonistului.

Argumentul nimeritul alu strasnicului ueniciu este: „Poetul Alex. in sfersitu si cu deosebire“ (de ce nu: deoarece, pentru ca, fiindu-ca, cu tota ca, din causa ca, considerandu ca, avendu in vedere ca . . .?) „va fi crediutu ca unu „Cantecu alu ginte latine“ dedicatoturor poporului neo-latine si substernutu juriului de Montpellier, va trebui se fia scrisu in termini mai latini . . .“

Grozavu, strasnicu! Foiletonistul a disu, ca Alex. a scrisu classicu romanesce. Asta e batjocura, calumnia. A trebuitu se aiba cineva agerimea unui alesu din neamulu lui Israilu (namu grai intr'unu ceasu reu), ca se pota scapa pe Alex. de atata ciufsiagu, spunendu adeverul limpede, ca Alex. a scrisu latinesce.

Me plecu. Bucura-te Alexandri. De atat'a agerime nice insuti n'ai fi fostu capabilu!

Altu passagiu. Intr'unu parantesu intaresce grozavulu ueniciu, ca in textulu originalu (se intielege dupa care amu publicat noi textulu romanu) nu stă cuventulu miréza, ci oglindéza. Se ingaduimu si aici dupa dsa, fiindu ca „απτος ερεζ.“

Nu mai pucina logica transpira si din tiesutulu aperarei. Macbeth ori unde si-intorcea ochii, nu vedea de catu spiritulu lui Banquo. Asa si grozavulu ueniciu alu Directiei lui Bogda Proste in foiletonulu meu nu vede de catu oper'a, spiritulu dlu Baritiu. Cu tota astea nu intielegu cumu de se slobode pana la atata, in catu se pomenesca pe unu Baritiu? (Pardonu, va fi din dragoste). Vei vedea minune: Baritiu a imbetranit, au ajunsu aproape 66 ani, si in tota vietua a remas necunoscutu, in catu nu este puiu de romanu se scia ca a traitu unu Baritiu, cine scie deca nu se va eternisat prin asta aperare grozava. Pecatu pentru ueniciu nostru, ca nu s'au ivit mai de multu in sinulu norodului, pota c'atunci se alegea ceva si de dlu Baritiu.

Conclusiune.

Foiletonistulu Observatoriului, respective domnulu Baritiu, a ciufuluitu infriosat pe bardulu latinitatii. Strasnicul ueniciu din Directia lui Bogda Proste ilu apera cu deseversire (ca-ci dlu Alex. n'ar fi in stare se se apere fara potracaru, candu va fi atacatu de cineva), et hoc erat demonstrandum, iproci, iproci . . .

De n'ar tra in lumea atatu de ponosita, stricata si corupta, grozava directiune, sub firm'a Bogda Proste, ce asi este numita, Râmneni amu fi 'n prostia. Dar astfelui . . . e minune!

Sfatuimus si noi pe mesiterii din Directia lui Bogda Proste, se sloboda cuventulu totu de-a una ueniciului acestui-a, ca-ci se vede a fi forte de isprava, si, cu isnove, ca celu de susu se voru face nemuritori pentru vecia!

Isvoditul la 1 „cupitoriu“, leatu 1878.

(Pecetea.) Iscalitu Petra-Petrescu.

Sibiu. Suntemu in Iuliu, si totusi avemu dile reci ca de primavera.

Post'a redactiunei.

La scrisorile venite de 5 dile incóce se va potea responde numai de dumineca inainte, din cauza ca redactorulu absentase din Sibiu.

Pretiurile cerealelor

si altori obiecte de trai au fostu la

16 Iuliu in Sibiu:

Grâu, dupa cinalitati	1	hectolitru fl. 8 — 9—
Grâu, amestecat	1	6.50—7.50
Secara	1	6.80—6.20
Papusioiu	1	5.90—6.30
Ordinu	1	7—
Ovesu	1	2.70—3.10
Cartof	1	3.—3.50
Mazare	1	9—
Linte	1	12—
Fasole	1	7.50
Lardu (slanina)	50 Kilogram	34—
Untura (unsore topita)	50	30.00
Carne de vita	1	36—44
Oua de		—20

Cursulu monetelor in val. austr.

Vienna, 15 Iuliu.

Galbini imperat. de auru	fl. 5.50 cr.
Moneta de 20 franci	9.27
Imperialu rusesti	9.35
Moneta germana de 20 marce	12.20
Sovereign englesi	12.—
Lira turcesca	11.—
Monete austri. de argintu 100 fl.	101.10

Domnulu meu!

(21) 12
Dupa ce prin intrebuintarea alloplului d-tale anu scapatu cu totulu de tusea mea si de ragusila impreunata cu aceea, de care suferisem septembri si totu odata in urmarea binefacitorelor resultante ale acestui alloplu minunat de plante mi-am recastigat si vocea de mai nainte, me sentiu forte obligat cu ti multiam din tota anima pentru acesta inventiune salutarie, cum si a recomanda acesta medicina probata, dupa a mea convictione, la toti cati suferi de pieptu si mai verosu cantaretilor. Cu perfecta stima

Feisching, 25 Juniu 1857. Ioanu Bauer.

doctore.

Informationa despre folosire se alatura la fiecare sticla. Pretiulu unei sticli 1 fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se computa cu 20 cr.

Depositulu principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Alloplulu de plante genuinu se mai afia in Sabilu: Friedrich Thalmayer, comerciant. Aradu: F. Tones & Comp. Blasius: Carol Schieszl, apotecariu. Alba-Julia, Juliu Fröhlich, apotecariu. Clusiu: Ed. Valentini, apotecariu. Brasov: Ferd. Jekelius, apotecariu. Sighisior'a: J. B. Teutsch, comerciant.

Tipariulu lui W. Kraft in Sibiu.

Testimoniu.

Fiiulu meu de siese ani Franciscu a suferit optu septembri in tusa magarescu in asia mesura, in catu me temeam ca nu cumu va se innesc; intru acea a slabiti cu totulu si a fostu atatu de debilu, in catu abia stă pre petiere. Atunci mi-sa recomandatu alloplulu de plante de Schneeberg, si multiamita acestui midilociu minunatu, indata dupa intrebuintarea primei sticile a mai inceputu tus'a, dupa a dou'a sticla cauta bene afora copilulu, a venit la potere si de atunci si deplinu sanatosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in cativa dile, prein midilociul acestui, de o tusa mare si ragusila.

Deci cu multiamita sincera estradau acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculosa a copilului meu si dorescu ca acestu midilociu se devina cunoscutu si folositu in tota partile prein omenimica suferinda.

Flatz, 6. Martiu 1855.

Anton Just.